

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 244/2024-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]

[REDAKOVANÉ] zastúpeného RIBÁR & PARTNERS, s.r.o., Halenárska 18A, Trnava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Tost/13/2023 z 31. mája 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 4. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv zaručených čl. 17 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 8 ods. 1 a 2 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu č. 12 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd označeným uznesením najvyššieho súdu. Ďalej v ústavnej sťažnosti ústavnému súdu navrhuje, aby označené rozhodnutie všeobecného súdu zrušil a vrátil mu vec sťažovateľa na nové konanie, takisto ústavný súd žiada o priznanie náhrady trov právneho zastúpenia.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Špecializovaného trestného súdu sp. zn. PK-2T/9/2011 zo 4. augusta 2011 v spojení s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5To/12/2011 z 10. novembra 2011 právoplatne uznaný vinným zo spáchania obzvlášť závažného zločinu úkladnej vraždy podľa § 144 ods. 1 a ods. 2 písm. c) Trestného zákona a zločinu nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 294 ods. 1 a 2 Trestného zákona, za čo mu bol podľa § 144 ods. 2 Trestného zákona s použitím § 41 ods. 2 Trestného zákona uložený úhrnný trest odňatia slobody vo výmere dvadsiatich piatich rokov. Sťažovateľ prostredníctvom svojho obhajcu podal 2. februára 2023 v označenej trestnej veci návrh na povolenie obnovy

konania, ktorý bol uznesením Špecializovaného trestného súdu sp. zn. 16Nt/1/2023 z 18. apríla 2023 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“) podľa § 399 ods. 2 Trestného poriadku zamietnutý s odôvodnením, že neboli zistené podmienky obnovy konania podľa § 394 Trestného poriadku. Sťažnosť sťažovateľa uplatnená proti prvostupňovému rozhodnutiu bola zamietnutá podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5Tost/13/2023 z 31. mája 2023 (ďalej len „namietané uznesenie“).

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ objasňuje, že uplatnený návrh na povolenie obnovy konania oprel o nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012, ktorým bol konštatovaný nesúlad časti § 41 ods. 2 Trestného zákona upravujúceho tzv. asperačnú zásadu (konkrétne jeho znenia: „súd uloží páchatel'ovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby“) s čl. 1 ods. 1 ústavy. Dôvodí, že je podľa neho nespochybniteľnou skutočnosťou, že k jeho odsúdeniu došlo na základe uplatnenia § 41 ods. 2 Trestného zákona účinného do 28. novembra 2012. Uvádza, že konajúce súdy, ktoré jeho návrhu na povolenie obnovy konania nevyhoveli, zmätočne tvrdia, že citované ustanovenie v jeho prípade použité bolo i nebolo, kde takéto vyjadrenie považuje za protichodné, arbitrárne a svojvoľné.

4. Podľa mienky sťažovateľa relevantné ustanovenia § 93 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a § 394 ods. 4 písm. b) Trestného poriadku nepripúšťajú polemiku o tom, do akej miery bolo to-ktoré ustanovenie aplikované. Sťažovateľ argumentuje, že každé odsúdenie, ktoré bolo vyhlásené na základe aplikácie ustanovenia, neskôr ústavným súdom vyhláseného za protiústavné, musí byť protiústavné. Takisto podporuje svoje argumenty poukazom na právny názor formulovaný v zjednocujúcom stanovisku najvyššieho súdu sp. zn. Tpj 44/2013. Podľa tohto stanoviska pri podanom návrhu na povolenie obnovy konania vo veci skončenej právoplatným odsúdením, ktorý návrh sa opiera len o skutočnosti predpokladané § 41b ods. 1 niekdajšieho zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (aktuálne § 93 ods. 1 zákona o ústavnom súde), je splnenie podmienok obnovy konania konštatované už v danom ustanovení, a súd preto nemôže skúmať splnenie iných podmienok uvedených § 394 ods. 1 Trestného poriadku, a preto obnovu konania povolí podľa § 394 ods. 1 Trestného poriadku [aktuálne podľa § 394 ods. 4 písm. b) Trestného poriadku] z dôvodu uvedeného v § 41b ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (aktuálne § 93 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

5. Sťažovateľ je toho názoru, že v jeho prípade bola asperačná zásada reálne aplikovaná, keďže negovanie jej účinkov prichádzalo do úvahy iba v prípade aplikácie moderačného ustanovenia § 39 Trestného zákona, ktoré sa však v jeho situácii nepoužilo.

6. Sťažovateľ takisto poukazuje na niektoré špecifikované rozhodnutia všeobecných súdov, v ktorých podľa jeho vyjadrenia išlo o situácie analogické s jeho prípadom, kde konajúce súdy

návrhom odsúdených na povolenie obnovy konania vyhovel. V tomto kontexte prezentuje tvrdenia o dôvodnom pociťte diskriminácie, poukazujúc na judikatúru ústavného súdu, v zmysle ktorej postup, ktorý rovnaké alebo analogické situácie rieši odchylným spôsobom, pričom takýto postup nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je postupom diskriminačným. Sťažovateľ sa pritom domnieva, že na takto formulované námietky nedostal od najvyššieho súdu v odôvodnení namietaného uznesenia náležitú odpoveď.

7. Vo všetkých uvedených skutočnostiach sťažovateľ vidí porušenie svojich označených práv.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou argumentácie ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie o porušení všetkých jeho označených práv postupom konajúcich súdov, ktoré nevyhoveli jeho návrhu na povolenie obnovy konania, keď sa nestotožnili s názorom sťažovateľa o splnení špecifickej podmienky na povolenie obnovy konania, a to že v jeho trestnej veci boli pri ukladaní trestu aplikované ustanovenia, pri ktorých došlo ku konštatovaniu ich neústavnosti neskorším nálezom ústavného súdu. Konkrétne malo ísť o aplikáciu asperačnej zásady v podobe prehlásenej neskorším nálezom ústavného súdu za nekonformnú s ústavou.

9. Ústavný súd sa pri posúdení ústavnej sťažnosti sťažovateľa oboznámil jednak s relevantnou právnou úpravou, ako aj s obsahom namietaného uznesenia najvyššieho súdu, resp. s jeho odôvodnením odmietnutia návrhu na povolenie obnovy konania v trestnej veci sťažovateľa. Takisto pri posúdení ústavnej sťažnosti zohľadnil aj obsah odôvodnenia prvostupňového rozhodnutia Špecializovaného trestného súdu, keďže v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a druhostupňového súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože tieto konania z hľadiska ich predmetu tvoria jeden celok.

10. 1. Podľa 394 ods. 1 Trestného poriadku obnova konania, ktoré sa skončilo právoplatným rozsudkom alebo právoplatným trestným rozkazom, sa povolí, ak vyjdú najavo skutočnosti alebo dôkazy súdu skôr neznáme, ktoré by mohli same osebe alebo v spojení so skutočnosťami a dôkazmi už skôr známymi odôvodniť iné rozhodnutie o vine alebo vzhľadom na ktoré by pôvodne uložený trest bol v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatel'a, alebo uložený druh trestu by bol v zrejmom rozpore s účelom trestu, alebo vzhľadom na ktoré upustenie od potrestania alebo upustenie od uloženia súhrnného trestu by bolo v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatel'a, alebo by bolo v zrejmom rozpore s účelom trestu.

10.2. Podľa § 394 ods. 4 Trestného poriadku skutočnosťou skôr neznámou podľa odsekov 1 až 3 je aj

a) rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorého rozhodnutím prokurátora alebo súdu Slovenskej republiky alebo v konaní, ktoré mu predchádzalo, boli porušené základné ľudské práva alebo slobody obvineného, ak negatívne dôsledky tohto rozhodnutia nemožno inak napraviť,

b) strata účinnosti právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia podľa čl. 125 ods. 3 ústavy voči rozsudku vydanému na základe aplikácie takeého právneho predpisu jeho časti alebo niektorého ustanovenia, ak tento rozsudok nadobudol právoplatnosť, ale nebol vykonaný.

10.3. Podľa § 399 ods. 2 Trestného poriadku súd návrh na povolenie obnovy konania zamietne, ak nezistí podmienky obnovy konania podľa § 394.

10.4. Podľa § 402 ods. 3 Trestného poriadku proti uzneseniu o návrhu na povolenie obnovy konania je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

11. Z obsahu odôvodnení prvostupňového rozhodnutia Špecializovaného trestného súdu a namietaného uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že sťažovateľ sa ako kvalifikovaný dôvod uplatneného návrhu na povolenie obnovy konania snažil predostrieť tvrdenie, že v jeho trestnej veci konajúci súd pri ukladaní trestu obligátorne aplikoval § 41 ods. 2 Trestného zákona v znení, ktoré na základe nálezu ústavného súdu stratilo účinnosť, a preto je potrebné rozhodnúť nanovo o uložení trestu v rámci inej, pre páchatel'a priaznivejšej trestnej sadzby. Oba konajúce súdy v odôvodnení svojich rozhodnutí poukázali na znenie obsahu ustanovení regulujúcich tzv. asperačnú zásadu v znení účinnom do 28. novembra 2012, kde podľa týchto ustanovení, ak súd ukladá úhrnný trest odňatia slobody za dva alebo viac úmyselných trestných činov, z ktorých aspoň jeden je zločinom, spáchaným dvoma alebo viacerými skutkami, zvyšuje sa horná hranica trestnej sadzby odňatia slobody trestného činu z nich najprísnejšieho trestného o jednu tretinu; súd uloží páchatel'ovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody. Horná hranica zvýšenej trestnej sadzby nesmie prevyšovať dvadsaťpäť rokov a pri mladistvých trestnú sadzbu uvedenú v § 117 ods. 1 alebo 3. Popri treste odňatia slobody možno v rámci úhrnného trestu uložiť aj iný druh trestu, ak by jeho uloženie bolo odôvodnené niektorým zo súdených trestných činov.

12. Konajúce súdy ďalej interpretovali, že s účinnosťou od 1. marca 2019 je v zmysle § 394 ods. 4 písm. b) Trestného poriadku a § 93 ods. 1 zákona o ústavnom súde osobitným dôvodom na povolenie obnovy konania strata účinnosti právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia podľa čl. 125 ods. 3 ústavy voči rozsudku vydanému na základe aplikácie takéhoto právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia, ak tento rozsudok nadobudol účinnosť, ale nebol vykonaný. Otázkou, ktorú bolo potrebné zodpovedať, sa tak stala skutočnosť, či trest uložený sťažovateľovi bol ukladaný na základe aplikácie zákonného ustanovenia, ktoré stratilo účinnosť podľa čl. 125 ods. 3 ústavy. V nadväznosti na to bolo poukázané, že v zmysle dotknutého nálezu ústavného súdu bol konštatovaný nesúlad časti dotknutých ustanovení vo vymedzenom rozsahu: „súd uloží páchatel'ovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“. Konajúce súdy teda zisťovali, či bol sťažovateľovi trest uložený za súčasnej aplikácie príslušnej časti asperačnej zásady.

13. V podrobnostiach bolo sťažovateľovi vysvetlené, že bol uznaný vinným zo spáchania obzvlášť závažného zločinu úkladnej vraždy podľa § 144 ods. 1 a ods. 2 písm. c) Trestného zákona a zároveň zločinu nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 294 ods. 1 a 2 Trestného zákona. V zmysle § 41 ods. 2 Trestného zákona sa v prípade sťažovateľa trest ukladal podľa trestnej sadzby najprísnejšieho trestného zo súdených trestných činov, a teda podľa § 144 ods. 2 Trestného zákona, kde bola sankcia vymedzená: „dvadsaťpäť rokov alebo trest odňatia slobody na doživotie“. V nadväznosti na to konajúce súdy sťažovateľovi objasnili, že v danom prípade k aplikácii časti asperačnej zásady o zvyšovaní hornej hranice trestnej sadzby nebolo možné pristúpiť, keďže v uvedenom prípade nebola trestná sadzba vymedzovaná dolnou a hornou hranicou, keďže sankcia bola určená konkrétnou výmerou, a to buď dvadsaťpäť rokov alebo doživotný trest odňatia slobody, pričom, navyše, ani túto konkrétnu výmeru by nebolo možné zvýšiť s ohľadom na zákonnú

limitáciu, podľa ktorej zvýšená trestná sadzba nesmie prekročiť dvadsaťpäť rokov. Podľa vyjadrenia konajúcich súdov, keďže nebol krok zvýšenia trestnej sadzby vykonaný, logicky nemohlo dôjsť ani k následnému kroku uloženia trestu nad jednu polovicu modifikovanej (zvýšenej) trestnej sadzby. Na základe toho konajúce súdy uzavreli, že inkriminovaná časť § 41 ods. 2 Trestného zákona v sťažovateľovom prípade nebola vôbec použitá. V oboch rozhodnutiach uzavreli súdy svoju argumentáciu právnym záverom, že pri ukladaní trestu v trestnej veci sťažovateľa nebola aplikovaná protiústavná časť § 41 ods. 2 Trestného zákona, nebola teda splnená podmienka, že sa v sťažovateľovom prípade ukladal trest na základe aplikácie zákonného ustanovenia, ktoré stratilo účinnosť podľa čl. 125 ods. 3 ústavy a z tohto dôvodu podmienky na povolenie obnovy konania neboli splnené.

14. K dovolacím námietkam sťažovateľa o diskriminačnom prístupe pri odmietnutí jeho návrhu na povolenie obnovy konania v porovnaní s návrhmi iných odsúdených týkajúcimi sa práve odsúdení založených na použití asperačnej zásady, ktorým bolo vyhovené, najvyšší súd uviedol, že nie je možné prijať záver o analogickosti veci len na základe skutočnosti aplikácie asperačnej zásady bez toho, aby neboli posúdené individuálne špecifiká každého z takýchto prípadov.

15. Po oboznámení sa s odôvodneniami prvostupňového rozhodnutia Špecializovaného trestného súdu a namietaného uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že sa s tvrdením sťažovateľa o zmätočnosti odôvodnení rozhodnutí Špecializovaného trestného súdu a najvyššieho súdu nemožno v žiadnom prípade stotožniť. Nie je pravdivým tvrdenie sťažovateľa, že konajúce súdy zmätočne tvrdia, že ústavne nesúladné ustanovenie v jeho prípade použité „bolo i nebolo“. Konajúce súdy sa celkom jasne a jednoznačne vyjadrili, že v sťažovateľovom prípade nebola aplikovaná protiústavná časť § 41 ods. 2 Trestného zákona.

16. Ústavný súd považuje za vhodné nad rámec sťažovateľovi vysvetliť, že zákonodarca v právnej úprave obsiahnutej v § 41 ods. 2 Trestného zákona koncipoval spôsob trestania súbehu (konkurencie) špecifickej trestnej činnosti aplikáciou troch zásad, ktorých aplikáciou dochádza k faktickému ovplyvňovaniu konkrétnej výmery trestu ukladaného za špecifickú trestnú činnosť páchatel'a spáchanú v súbehu. V rámci trestania zbíhajúcich sa špecifických trestných činov sa v závislosti od konkrétnych skutkových okolností uplatňuje a) absorpčná zásada, b) asperačná zásada a c) prvky kumulačnej zásady (posledná veta § 41 ods. 2 Trestného poriadku). Aplikáciou absorpčnej zásady (*poena maior absorbet minorem*) dochádza ku konzumpcii miernejších trestov ukladaných za typologicky menej závažnejšie trestné činy trestom, ktorý je ukladaný za trestný čin najprísnejšie trestný. Inými slovami, páchatel'ovi bude ukladaný iba jeden trest za trestný čin s najprísnejšou trestnou sadzbou zo zbíhajúcich sa trestných činov, pričom tento v sebe obsiahne aj tresty, ktoré páchatel'ovi mohli byť uložené za trestné činy miernejšie trestné, ak by tieto mali byť trestané izolovane. Asperačná zásada (*poena maior cum exasperatione*), vychádzajúc zo zásady absorpčnej, *de facto* predstavuje možnosť modifikácie (zvýšenia) trestnej sadzby ukladanej v rámci postihu trestného činu najprísnejšie trestného spomedzi konkurujúcich trestných činov.

17. Citovaný nález o neústavnosti časti inkriminovaného § 41 ods. 2 Trestného zákona sa dotkol tej časti, ktorá koncipuje uplatnenie asperačnej zásady, teda proces modifikácie trestnej sadzby, ktorá bola ustálená predchádzajúcim uplatnením absorpčnej zásady. V sťažovateľovom prípade sa však z celkového obsahu § 41 ods. 2 Trestného zákona *de facto* aplikovala iba zásada absorpčná, teda bol vybratý trest za trestný čin s najprísnejšou trestnou sadzbou zo zbíhajúcich sa trestných činov.

Keďže v prípade sankcie, ktorá bola takto uplatnením absorpčnej zásady v sťažovateľovom prípade vybratá, nebola trestná sadzba vymedzovaná dolnou a hornou hranicou (bola určená konkrétnou výmerou dvadsiacich piatich rokov alebo doživotný trest odňatia slobody), k nasledujúcemu kroku, teda k modifikácii trestnej sadzby (zvýšeniu jej hornej hranice) dôjsť nemohlo a ani nedošlo. Jednoznačne tak možno uzavrieť, že v sťažovateľovom prípade sa sprísnenie trestnej sadzby vôbec neuskutočnilo, teda logicky sa neaplikovala ani tá súvisiaca časť právnej úpravy asperácie („súd uloží páchatelovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“), ktorá v dôsledku konštatovania nesúladu s ústavou nálezom ústavného súdu stratila účinnosť.

18. Pokiaľ ide o námietky sťažovateľa o diskriminačnom postupe konajúcich súdov, ústavný súd sa plne stotožňuje s argumentáciou namietaného uznesenia najvyššieho súdu o tom, že analogickosť vecí nemožno vyvodiť iba zo samotného faktu ukladania trestu na základe aplikácie § 41 ods. 2 Trestného zákona, pričom dôvody, na základe ktorých konajúce súdy konštatovali nesplnenie podmienok na povolenie obnovy konania v sťažovateľovom prípade, majú charakter logických a rozumných argumentov nijako nespochybňujúcich zmysel a účel § 394 ods. 4 písm. b) Trestného poriadku, ktorý bol aplikovaný vo veci sťažovateľovho návrhu na povolenie obnovy konania.

19. Postup najvyššieho súdu, ktorým potvrdil správnosť prvostupňového uznesenia Špecializovaného trestného súdu o nesplnení podmienok na povolenie obnovy konania v trestnej veci sťažovateľa, sa vzhľadom na predchádzajúce závery ústavnému súdu nejaví ako svojvoľný, porušujúci namietané práva sťažovateľa. Ústavný súd je toho názoru, že najvyšší súd uviedol vo svojom rozhodnutí (aj v spojení s odôvodnením prvostupňového rozhodnutia) dostatočne konkrétne a náležité argumenty, ktoré podporujú zákonnosť postupu pri rozhodovaní o sťažovateľovom návrhu, pričom výklad, ktorý v súvislosti s aplikáciou príslušnej právnej úpravy prezentoval, nijako neodporuje zmyslu a účelu príslušných ustanovení Trestného poriadku upravujúcich zákonné podmienky obnovy konania.

20. Vychádzajúc z prezentovaných záverov, ústavný súd vyhodnotil ústavnú sťažnosť sťažovateľa ako zjavne neopodstatnenú a ako takú ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol.

21. Ústavný súd vzhľadom na všetky svoje závery rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. mája 2024

Peter Molnár
predseda senátu